

Ο Δρ Βάσος Παπαδόπουλος διανύει το 90ό έτος του βίου του! Κι όμως, όταν καθήσαμε να τα πούμε, η σκέψη και η μνήμη ήταν όλο σφρίγος. Πουθενά δεν σκόνταψε. Μπροστά μας ζωντάνεψαν και στις μεγαλύτερές τους λεπτομέρειες τα χρόνια, όταν υπηρετούσε σαν αντιδήμαρχος την πόλη του, τη Λεμεσό. Ξεκίνησε από '43, στις πρώτες-πρώτες εκλογές, με τον Πλουτή Σέρβα επί κεφαλής του ψηφοδέλτιου και έκλεισε τον κύκλο με τον Νίκο Παττίχη, δήμαρχο, όταν πια η Κύπρος είχε ανακηρυχθεί ανεξάρτητη δημοκρατία. Απέραντη η διαφορά της τότε και της σημερινής πόλης!

Μιλήσαμε και για τη γλώσσα και τη συνεχή φθορά της, ένα θέμα που συνεχώς τον απασχολεί, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Μιλήσαμε, όμως και για τη μεγάλη έγνοια, την πορεία του τόπου, τα λάθη, τις παραλείψεις, το πείσμα του λαού. Ένα κομμάτι απ' όλα αυτά που είπαμε το δίνω πιο κάτω και σαν χαιρετισμό στον γλυκάντατο γιατρό της Λεμεσού, που η πόλη του τον τιμούσε πάντα, προσφέροντάς του τις περισσότερες ψήφους στις εκλογικές μάχες.

– Γιατρέ, πώς θλέπεις από το ύψος των 90 σου χρόνων, αυτή την πόλη, που την υπηρέτησες με τόσο πάθος, τέσσερις ολόκληρες θητείες σαν αντιδήμαρχος;

– Θέλω να πω από την αρχή πως η πόλη μας υπήρξε πάντα προοδευτική με την έννοια του ότι κοιτάζε πάντα μπροστά. Όταν μιλάμε για τα χρόνια του '40, πρέπει να ξέρουμε, φυσικά, ότι μιλάμε για μια πόλη των 15-20.000. Μιλάμε για μια πόλη των στενοσόκων. Απ' εδώ ξεκινήσαμε το '43 με τον Πλουτή Σέρβα και το πρώτο αεικικό δημοτικό συμβούλιο.

– Ποιούς στόχους θέτατε τότε, σαν πρώτη εκλεγμένη δημοτική Αρχή; Ποιά ήταν τα μεγαλύτερα της προβλήματα;

– Μπορεί να πει κανείς ότι τα τοπικά προβλήματα ήταν σε μικρογραφία τα προβλήματα της σημερινής... Θέλω, όμως, να υπογραμμίσω εκείνη την ατμόσφαιρα του ενθουσιασμού που υπήρχε τότε μέσα στους πολίτες αμέσως μετά την πανηγυρική νίκη. Δεν ξηγνώ τη συγκέντρωση που έγινε έξω από το σπίτι μου. Ήταν κάτι το αφάνταστο.

– Πού ήταν το σπίτι σου;

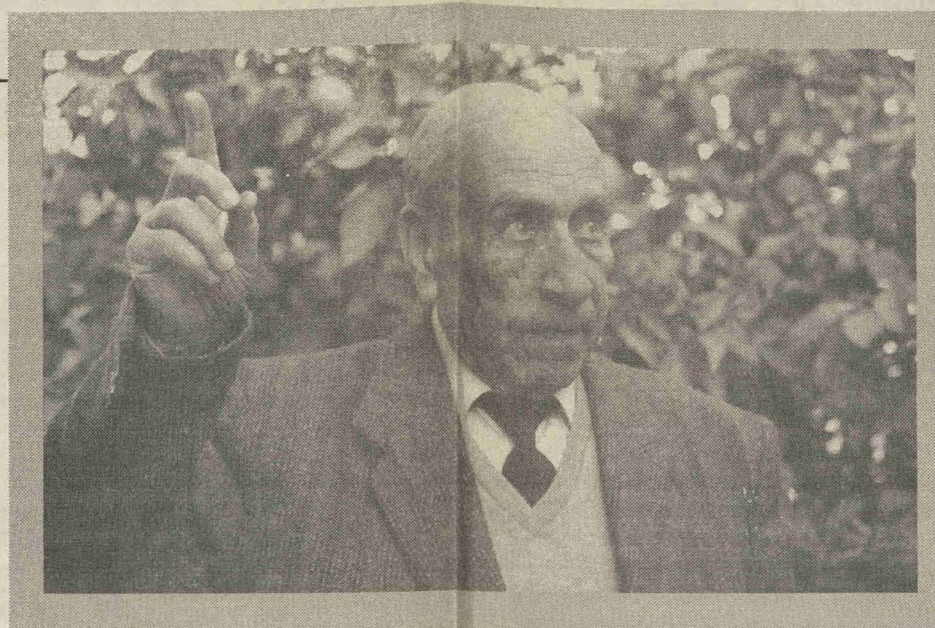
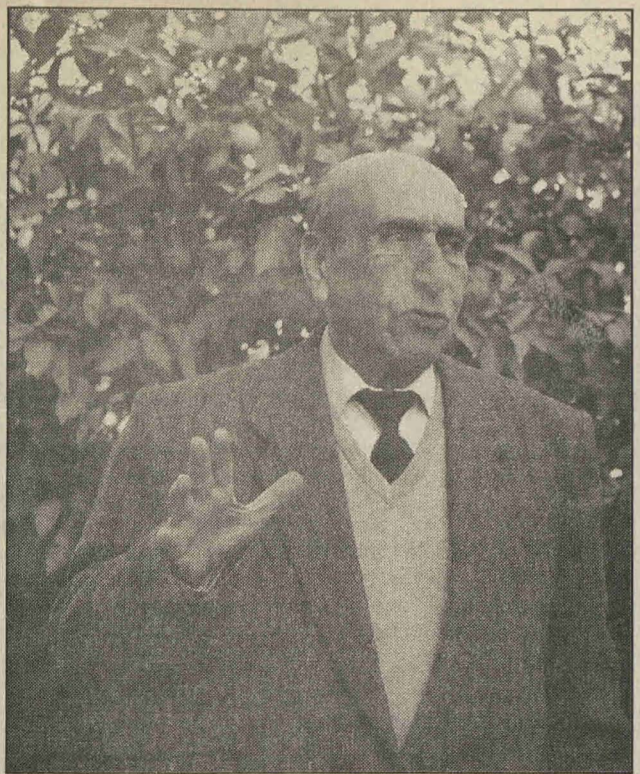
– Στην οδό Βικτωρίας, όπως ονομαζόταν τότε και κατοπινά Ειρήνης. Πλημμύρισε το μικρό «κρητόν», όπως το λέγαμε. Και υπήρχαν εκεί άνθρωποι που ποτέ δεν θα το πίστευες ότι θα ήταν υποστηρικτές του λαϊκού συνδυασμού. Ο μακαρίτης ο Θανάσης Λιμναίτης, ο αδελφός του ο Πανίκος Λιμναίτης, ο Γιάννος Τσάρνος, ο Γιώργος Σολομωνίδης, ο Φιλακτού κ.ά. Ήταν ενδεικτικές τότε οι ζυμώσεις που γίνονταν μέσα στην «Ένωση», που συσπειρώνε την ακραία Δεξιά. Μου έλεγαν, ότι ο Γιάννης Κότσιας, σχολιάζοντας το εκλογικό αποτέλεσμα, έλεγε στη Λέσχη ότι ο μεγαλύτερος εχθρός της Δεξιάς πρέπει να θεωρείται πια ο γιατρός ο Βάσος Παπαδόπουλος. Κι όμως, αυτός ο γιατρός, που η Δεξιά τον θεωρούσε τον μεγαλύτερο της εχθρό, το '50, μετά από τρεις θητείες, θεωρήθηκε από την τότε ηγεσία της Αριστεράς, ότι έπρεπε να φύγει από το ψηφοδέλτιο, για να μπει υποψήφιος με ρόλους στα χέρια, όπως είπα. Κατηγορήθηκα επίσης τότε, ότι «συμμάχησα» δήθεν με τους Άγγλους. Και τούτο, γιατί είχα υποβάλει αίτηση, για να διοριστώ στο νοσοκομείο! Και το κομμάτι της υπόθεσης είναι ότι τελικά οι Άγγλοι δεν με διόρισαν.

Στις μεθεπόμενες, όμως, εκλογές, μου προτάθηκε πάλι από το ΑΚΕΛ να συμπεριληφθώ στο ψηφοδέλτιο με τον Κώστα Παρτασίδη και συνεχισα και μετά, όταν με την ανεξαρτησία και την κρίση γύρω από τα δημαρχεία, καθαρεύθηκαν οι αιρετές δημοτικές αρχές και διορίστηκαν νέες. Ο Μακάριος μου ζήτησε να παραμείνω στη θέση του αντιδημάρχου.

– Όταν εγκατέλειψες πια το Δημαρχείο, ποιά πόλη παρέδωσες;

– Ο μεγάλος οργασμός στην ανάπτυξη της πόλης άρχισε, φυσικά, μετά την εισβολή και την προσφυγιά... Η φτώχεια, φυσικά, ήταν πάντα ένας συνοδοιπόρος της οποιασδήποτε δημοτικής αρχής.

– Και η έλλειψη σχεδιασμού, ιδιαίτερα όταν άρχισε ν' αναπτύσσεται η πόλη!

Δρ Βάσος Παπαδόπουλος Μπορείς να θεωρήσεις την πλατεία των «ηρωίδων»- όχι των Ηρώων- πλατεία;

– Όσο και να φαίνεται παράξενο, σχέδια υπήρχαν. Ήταν το πολεοδομικό σχέδιο του Κωνσταντίνου Δοξιάδη, ένα βιβλίο τριακοσίων περίπου σελίδων. Και το γραφείο Δοξιάδη ήταν παρκοσμικός γνωστό. Το '62, κατόπιν δικής μου επιμονής ήρθε στην Κύπρο ο ίδιος ο Δοξιάδης και μας έφτιαξε με τους συνεργάτες του το πολεοδομικό σχέδιο Λεμεσού. Το Διαμαρξείο μας ήταν το πρώτο σε πανελλήνια κλίμακα που είχε ζητήσει και έγινε πολεοδομικό σχέδιο ανάπτυξης. Είναι εγωιστικό αυτό που λέω, αλλά πρέπει να το πω. Θυμάμαι από εκείνο το σχέδιο το πώς ο Δοξιάδης είχε διαφέρει την πόλη σε τέσσερα τμήματα, που ξεκινούσαν από μέσα προς τη θάλασσα. Έκοβε σε τέσσερα τμήματα τη Λεμεσό και μέσα σ' αυτά τα τμήματα ανάμεσα στ' άλλα τοποθετούσε υπό μορφή παραρτημάτων υπηρεσίες του Δήμου έτσι που οι πολίτες να εξυπηρετούνται επί τόπου. Ήταν μια θαυμάσια ιδέα!

– Πώς και παρέμεινε στα χαρτιά αυτό το Σχέδιο;

– Το Σχέδιο αυτό το πήραμε στον Μακάριο, το είδε, ευχαριστήθηκε και υποσχέθηκε να το προωθήσει. Χρειάζόταν, αντιλαμβάνεστε, πολεοδομική νομοθεσία. Και τέτοιο πράγμα δεν υπήρχε τότε σε μας. Δεν ξέρω αν και τώρα υπάρχει σωστή νομοθεσία για την ανάπτυξη των πόλεων... Όλα, αντιλαμβάνεστε, έμειναν τελικά στο στάδιο των υποσχέσεων. Τίποτα δεν έγινε. Και το Σχέδιο έμεινε στο ντουλάπι του Διαμαρξείου.

– Αυτό κάνει πιο θλιβερή την ιστορία! Πώς θλέπεις σήμερα την πόλη σου, γιατρέ μου;

– Τι να σου πω και τί ν' αφήσω πίσω. Έγραφα επανειλημμένα για την έλλειψη μιας πλατείας. Μέσα στη Λεμεσό δεν έχουμε ούτε μια πλατεία! Κοιτάζτε, μπορείς να θεωρήσεις την πλατεία των «ηρωίδων», όχι των Ηρώων, πλατεία;

– Υπήρχε πρόνοια για πλατείες μέσα στο Σχέδιο;

– Υπήρχε, αλλά δεν έβαλε πού. Ήταν θέμα χώρου. Ο μόνος ανοιχτός χώρος που υπήρχε και τον υπέδειξα κάποτε ήταν αυτός ο χώρος, όπου κτίστηκε αργότερα το Γούλγουεθ. Θα μπορούσε, εκείνος ο μεγάλος τετράγωνος χώρος, να αποτελέσει την κεντρική πλατεία της Λεμεσού.

– Τελευταία, ο Άγγελος Δημητρίου, ο πολεοδόμος, που, παρεμπιπτόντως, είχε εργαστεί παλαιότερα στο γραφείο Δοξιάδη, όταν ρωτήθηκε στην τηλεόραση για την πολεοδομική εικόνα της Λεμεσού, έδωσε τον εξής χαρακτηρισμό: Η Λεμεσός, είπε, «επρίστηκεν».

– Ναι, ακριβόλογος χαρακτηρισμός...

– Γίνεται πολύς λόγος τελευταία και για το ότι η Λεμεσός είναι τελευταία στις προτιμήσεις των ξένων.

– Δυστυχώς! Πρέπει να πω σε συνέχεια ότι και για τους ξένους, αλλά και για μας κυρίως, είναι αισθητή η έλλειψη μιας αγοράς. Η Δημοτική Αγορά της Λεμεσού είναι για κλάματα. Είναι ένα μαγαζάκι πλέον για τη Λεμεσό. Και επαναλαμβάνω τη θέση ότι τα δημόσια κτίρια, όπου εξυπηρετείται ο πολίτης πρέπει να είναι πολλά. Και η αγορά δεν μπορεί να είναι μια... Όπως και εκκλησία υπάρχει στην κάθε ενορία!

– Ήθελα να δούμε λίγο το πνευματικό σκηνικό της πόλης μας. Στην πόλη μας υπάρχει μια ωραία παράδοση, όσον αφορά τα γράμματα, τις τέχνες. Εδώ κυκλοφόρησαν οι πρώτες εφημερίδες, τα πρώτα λογοτεχνικά περιοδικά...

– Δεν υπάρχει ανέλιξη σ' αυτό τον χώρο. Και βλέπω εδώ σαν σημαντικότερη ίσως αδυναμία, την έλλειψη εφημερίδας. Κι όπως είπα, η Λεμεσός ήταν η πρώτη πόλη με δική της εφημερίδα. Η «Αθήνεια» του Φραγκούδη. Και θα σου πω, με την ευκαιρία, ακόμη ένα παράδοξο. Όταν ήμασταν μαζί στο Διαμαρξείο, ο Πλουτής κι εγώ, αποφασίσαμε να στήσουμε μια λεμεσιανή εφημερίδα, τα «Γράμματα». Υπεύθυνος εγώ κι ο Πλουτής αρχισυντάκτης. Τότε

γινόταν η περιφημη δίκη, που προκλήθηκε από τα άρθρα που είχε δημοσιεύσει ο Σέρβος στα «Γράμματα» ενάντια στον Σερ Παναγιώτη Κακογιάννη. Ήταν μια δίκη που προκαλούσε μεγάλο ενδιαφέρον. Η κυκλοφορία μας τότε είχε ανέβει πολύ και με την αθρογραφία και με τα σκίτσα που έκανα εγώ, καλύπτοντας τη δίκη...

Ναι, όμως, που όταν η κυκλοφορία της εφημερίδας ανέβηκε οι φίλοι μας στη Λευκωσία επενέβησαν και μας υποχρέωσαν να σταματήσουμε την έκδοση, γιατί είχε κτυπηθεί κυκλοφοριακά ο «Ανεξάρτητος».

– Μια και αναφέρθηκες στον Πλουτή Σέρβα, θα 'ξιζε ίσως να μου πεις δυο λόγια γι' αυτή την προσωπικότητα που είχε θέσει τόσο αποφασιστικά τη σφραγίδα της στη ζωή της Λεμεσού εκείνα τα χρόνια.

– Θα σου αναφέρω μόνο ένα περιστατικό, που μαρτυρά την ακτινοβολία του Πλουτή Σέρβα. Ο Ευέλθων Σχίζας, αγωνιστής του '97 και του '12 κι ένας από τους πιο φανατικούς οπαδούς της Ένωσης έλεγε: Είμαι Πλουτικός! Ψηφίζω τον Πλουτή! Ο Πλουτής ασκούσε μια τρομερή γοητεία πάνω σε ανθρώπους όλων των παρατάξεων, ακόμη και πάνω σε αντιπάλους. Χάση στον Πλουτή μπόκαμε μέσα στην «Ένωση» και δημιουργήσαμε εκεί υποστηρικτές του ψηφοδέλιου μας... Τον είχαν κατηγορήσει τότε ότι πρόβαλλε τον εαυτό του και ότι ενεργούσε σαν άτομο... Υπήρχαν τέτοιες στενοκαρδές απόψεις τότε! Εγώ πιστεύω ότι ανάμεσα στα λάθη που έγιναν και οδήγησαν στην κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης ήταν και η συμπεριφορά απέναντι στη θρησκεία και τη διανοήση.

– Ξέρω, αγαπητέ Βάσο, ότι έχεις μια τρομερή ευαισθησία απέναντι στο θέμα γλώσσα. Έχεις, μάλιστα, αρθρογραφήσει, στηλιτεύοντας τα κακώς έχοντα. Τελευταία γίνεται αρκετός λόγος και από τηλεοράσεις, γύρω από την παραφθορά της γλώσσας. Ας μιλήσουμε για όλ' αυτά.

– Πολύ ωραία! Μ' ενδιαφέρουν πράγματι πολύ αυτά τα θέματα. Παρατηρείται, πράγματι, ένα μέγεθος γλωσσικού και σε πολλές περιπτώσεις έκανα και προσωπικές παρεμβάσεις όπως, λ.χ., όταν έγραφα στο Μακάριο Στάδιο με ιώτα, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις (γίνεται μεγάλη κατάχρηση, λ.χ. του «επί τη ευκαιρία» κλπ)... Φυσικά, αυτό το μέγεθος δεν είναι κυπριακό φαινόμενο, είναι πανελλήνιο. Τηλεπαρουσιαστές της ελληνικής τηλεόρασης λένε, λ.χ., στις 12 τα μεσάνυχτα «Καλό σας βράδυ!» Και το δικό μας ΡΙΚ έχει πολλά μαγαζατζήματα. Δεν θέλω ν' αναφέρω ονόματα! Επώνυμος, υπεύθυνος προγράμματος ξεκινούσε με το «Αλλόου» και απαντούσαν και οι ακροατές με το «Αλλόου». Είναι πεποϊθητή μου ότι αυτή η προσπάθεια να παρεμβάλλουμε μέσα στη γλώσσα μας ξένες λέξεις, μόνο αγγλοπληξία μπορεί να χαρακτηριστεί. Μερικοί πιστεύουν ότι χρησιμοποιώντας ξένες λέξεις ανεβαίνουν την κοινωνική κλίμακα! Κι αυτό το συναντάς όλο και πιο συχνά. Οι εφημερίδες μας είναι γεμάτες από τέτοια παραδείγματα.

Ο Fawcett είχε γράψει το 1824, ότι η ελληνική γλώσσα είναι πιο πλούσια από τη γερμανική, εφάμιλλη σε σαφήνεια της γαλλικής, πιο αρμονική από την ισπανική και περισσότερο ευέλικτη από την

ιταλική!

Όταν τελευταία κάποιος αθρογράφος, φίλος μου κατά τα άλλα, μίλησε για «γλωσσικό σοβινισμό» από πλευράς μας, αντέδρασα κι έγραφα και άρθρο που ακόμη δεν το δημοσίευσαν. Πρώτα απ' όλα στη λέξη σοβινισμός υπάρχει το στοιχείο της επιθετικότητας! Κι εμείς το μόνο που θέλουμε να κάνουμε είναι ν' αμυνθούμε.

– Δηλαδή, επισημαίνεις μιαν επικίνδυνη διείσδυση ξένων στοιχείων στη γλώσσα και αυτό χωρίς αντίσταση. Τί νομίζεις ότι θα πρέπει να γίνει;

– Μάλιστα. Είμαστε μάρτυρες ενός μιμητισμού. Κατά την άποψη μου χρειάζεται ένα σώμα, ως το πούμε «Γλωσσική Πρόνοια», που θ' αποτελείται από ανθρώπους που έχουν βαθιά γνώση των πραγμάτων. Δεν είμαι, προς Θεού, ενάντια στον δανεισμό ξένων λέξεων, εκεί όπου δεν έχουμε δικές μας. Κοιτάξε και πάλι τί ωραίες λέξεις φτιάξαμε από το φούτμπολ-ποδόσφαιρο, μπασκετ-καλαθοσφαίρα κλπ... Έχω ένα σωρό γραφτά πάνω σε όλα αυτά τα ζητήματα.

Θα 'θελα, όμως, σε σχέση με όλ' αυτά που λέμε ν' αναφέρω, ότι θεωρώ πολύ σημαντική και τη συντήρηση του κυπριακού γλωσσικού ιδιώματος. Οι εφημερίδες μας, πιστεύω, θα 'ταν καλά αν διατηρούσαν μια στήλη με σκοπό την καλλιέργεια του ιδιώματος. Υπάρχει τέτοιος πλούτος στην κυπριακή διάλεκτο! Μπορείς ν' αντήσεις ατίθανες λέξεις και εκφράσεις από εδώ. Η κυπριακή διάλεκτος, έλεγε ο Μεσεμβρινός, έχει τη δύναμη να εκφράσει οποιοδήποτε νόημα. Έχω έτοιμο ένα άρθρο πάνω στο τελικό νι. Το ιδιώμα μας αγαπάει πολύ το νι στην κατάληξη των λέξεων.

– Πολύ ενδιαφέροντα όλ' αυτά, γιατρέ μου. Πρέπει να σου πω ότι ο Κώστας Μόντης, ο μεγάλος μας ποιητής, που γιόρτασε τελευταία τα 80χρόνια του, σε μια συνέντευξη που μου παραχώρησε, τόνισε ιδιαίτερα αυτό που λες, τον μεγάλο πλούτο του κυπριακού γλωσσικού ιδιώματος... Ας περάσουμε, όμως, τώρα σε κάτι άλλο. Σ' αυτό που μας βασανίζει συνέχεια. Στο μεγάλο μας πολιτικό πρόβλημα. Πώς θλέπεις το σημερινό πολιτικό σκηνικό; Τελευταία παρατηρούνται κάποιες εξελίξεις...

– Πολύ φοβούμαι ότι και πάλι θα βρεθούμε αν όχι ηττημένοι χωρίς αποτέλεσμα. Για μένα η περίπτωση είναι καθαρή: Ο ισχυρός και ο αδύνατος. Πιστεύω ότι ποτέ δεν θα μπορέσουμε να επαναφέρου-

με τα πράγματα στην παλιά τους κατάσταση... Πιστεύω, ότι μόνο η διεθνής κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα μπορούσαν να επενεργήσουν υπέρ μας. Κι εμείς να αξιοποιήσουμε αυτά τα θετικά στοιχεία...

Και ο Θεός να βάλει το χέρι του να πάντων όλοι αυτοί οι ενωτικοί να μιλούν για Ένωση με την Ελλάδα... Ας μας γίνουν μάθημα τα λάθη του παρελθόντος!

– Τα τελευταία χρόνια παρουσιάστηκε μια ενεργοποίηση του διεθνούς παράγοντα, μήκαμε ξανά στις προτεραιότητες του ΟΗΕ...

– Ναι, θέλω να πω σε σχέση μ' αυτό ότι επί θητείας Βασιλείου πράγματι το πρόβλημα μας βγήκε και πάλι στην επιφάνεια. Έκανε ο τέως Πρόεδρος της σοστότερη δουλειά που μπόρεσε να γίνει. Και θα 'ταν ευχή αν ακολουθήσει αυτή την πολιτική και ο κ. Κληρίδης. Η σύνεση και ο ρεαλισμός πρέπει να είναι οι σύμβουλοί μας. Με ανησυχούν, πρέπει να πω, αυτά τα «συναποφασίζομεν».

– Μια παράκληση, αγαπητέ μου γιατρέ, έτσι σαν κατακλείδα. Τί συμβουλή θα μπορούσες να δώσεις στους συμπολίτες σου, τους Λεμεσιανούς; Τί να προσέξουν;

– Είναι βέβαιο ότι οι Λεμεσιανοί αγατούν πάντα την πόλη τους. Τη στιγμή αυτή εδώ που φτάσαμε, βλέπω μια ρευστότητα που δεν επιτρέπει ίσως τη συγκέντρωση σ' ένα συγκεκριμένο στόχο. Η μόνη συμβουλή νομίζω, που θα μπορούσα να δώσω, είναι: Προσοχή, όχι άλλα λάθη! Δεν έχουμε, δυστυχώς, την πολυτέλεια για άλλα λάθη! Κι αυτό, νομίζω, ότι θα πρέπει να ισχύει και για το πολιτικό μας πρόβλημα. Όχι άλλα λάθη! Αντίς οι κυβερνέτες πάλι για όλα κλπ., θα μας οδηγήσουν σε νέες κακοποιήσεις. Μόνο μέσα από συνομιλίες και τη συνεργασία με τους Τουρκοκύπριους θα ανοίξουμε κάποιο δρόμο. Προσοχή πάντα από τους εξτρεμισμούς!